

Sosiaalihuoltolain ja kuntouttavan työtoiminnan uudet aloitteet työllistämisessä

LUONNOS 15.5.2014, Eveliina Pöyhönen

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi:

- Parhaillaan lausuntokierroksella 6.6.2014 asti
- Tavoitteena voimaantulo v. 2015 alusta
- Tarkoitus siirtää painopistettä erityispalveluista yleispalveluihin, vahvistaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja tiivistää viranomaisten yhteistyötä
- Asiakaskeskeisyyden vahvistamiseksi laissa määriteltäisiin ne tuen tarpeet, joiden perusteella sosiaalipalveluja ja muuta sosiaalihuoltoa järjestetään.

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi: Tuen tarpeet

Kunnan on järjestettävä sosiaalipalveluja ja muuta sosiaalihuoltoa:

1. lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi;
2. fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen;
3. sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi;
4. väkivallasta ja muusta kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
5. taloudellisen tuen tarpeeseen;
6. asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen;

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi: Sosiaalipalvelut

Kunnan on järjestettävä

- 1) sosiaalityötä;
- 2) sosiaaliohjausta;
- 3) sosiaalista kuntoutusta;
- 4) perhetyötä;
- 5) kotipalvelua;
- 6) kotihoitoa;
- 7) asumispalveluja;
- 8) laitospalveluja;
- 9) päihdetyötä;
- 10) liikkumista tukevia palveluja;
- 11) kasvatus- ja perheneuvontaa;
- 12) lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa;
- 13) muita (...) tarpeisiin vastaavia asiakkaan hyvinvoinnille välttämättömiä palveluja ja tukitoimia.

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi: Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

Sosiaalityö:

Sosiaalityöllä tarkoitetaan tavoitteellista asiantuntijatyötä, jossa rakennetaan yksilön, perheen tai yhteisön tarpeita vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus, sovitetaan se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa sekä ohjataan ja seurataan sen toteutumista ja vaikuttavuutta.

Sosiaaliohjaus:

Sosiaaliohjauksella tarkoitetaan vuorovaikutuksellista yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea, joiden tavoitteena on vahvistaa elämänhallintaa sekä edistää osallisuutta.

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi: Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

1. sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
2. kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
3. valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
4. ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
5. muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Luonnos uudeksi sosiaalihuoltolaiksi: Omatyöntekijä

Kunnan on nimettävä sosiaalihuollon asiakkaalle asiakkuuden ajaksi omatyöntekijä. Työntekijää ei tarvitse nimetä, jos asiakkaalle on jo nimetty muu palveluista vastaava työntekijä tai nimeäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Omatyöntekijällä on oltava asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa tarkoitettu kelpoisuus.

Omatyöntekijällä tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevällä työntekijällä on oltava (...) sosiaalityöntekijän kelpoisuus, jos:

1. sosiaalihuollon tarve johtuu oleellisilta osin asiakkaan vaikeista elämänhallinnan ongelmista;
2. päätöksenteko edellyttää palvelujen yhteensovittamista ja runsaasti yksilöllistä harkintaa.

TEOS-työryhmä

- Luonnos uudeksi erillislainksi kesäkuun 2014 loppuun mennessä
 - uusi laki korvaa lain kuntouttavasta työtoiminnasta, sosiaalihuoltolain mukaisen vammaisten työllistymistä tukevan toiminnan ja työtoiminnan, kehitysvammalain mukaisen kehitysvammaisten työtoiminnan ja työhönvalmennuksen sekä vammaispalvelulain mukaisen vaikeavammaisten päivätoiminnan
 - ”laki heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden sosiaalisesta kuntoutuksesta (työnimi)”
 - lausuntokierros syksyllä 2014
 - voimaantulo v. 2017 mennessä

Hahmotelmia uuden lain tavoitteiksi

- Eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen
- Eri toimijoiden välisten vastuiden selkeyttäminen
- Sosiaalihuollon lainsäädännön selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden tukemisessa
- Heikossa työmarkkina-asemassa olevan henkilön sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen torjunta
- Osana sosiaalihuoltoa toteutettavien sosiaalisen kuntoutuksen palveluiden ja muiden tukitoimien vaikuttavuuden parantaminen (oikea-aikaisuus ja kohdentuminen)

Hahmotelmia uuden lain tavoitteiksi

- Sosiaalihuollon palvelut tarjottaisiin palvelutarpeen perusteella
 - ei jatkossa erillisiä palveluita vammaisille, työttömille jne.
 - luovutaan työttömyyden kestoon tai asiakkaan saamaan etuuteen perustuvasta pääsystä palveluun
- Sosiaalihuollon työelämävalmiuksia edistävät palvelut olisi tarkoitettu heikossa työmarkkina-
asemassa oleville henkilöille = työttömät henkilöt, joilla on merkittäviä vaikeuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille vamman, sairauden, elämänhallinnan ongelmien tai vaikean sosiaalisen tilanteen takia
 - työtön määriteltäisiin kuten laissa julkisista työvoima- ja yrityspalveluissa

Hahmotelmia uusiksi palveluiksi

- Painopiste sosiaalisessa kuntoutuksessa
- Heikossa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalinen kuntoutus jakautuisi kahteen osaan:
 - työelämävalmiuksia edistävä toiminta: asiakkaan toimintakyvyn ja työelämävalmiuksien edistäminen, jotta hän voisi työllistyä avoimille työmarkkinoille ja osallistua tätä tavoitetta tukeviin TE-hallinnon palveluihin, koulutukseen, ammatilliseen kuntoutukseen tai muihin tarvittaviin palveluihin
 - osallisuutta edistävä toiminta: asiakkaan osallisuuden ja toimintakyvyn edistäminen, jotta hänen mahdollisuutensa elämänhallintaan, yhteisöissä ja yhteiskunnassa toimimiseen sekä sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin toteutuisivat

Hahmotelmia työelämävalmiuksia edistäväksi toiminnaksi

- Heikossa työmarkkina-asemassa olevalle henkilölle, joka tarvitsee työ- ja elinkeinohallinnon palveluiden lisäksi tai sijasta sosiaalihuollon sosiaalista kuntoutusta toimintakykynsä ja työelämävalmiuksiensa edistämiseksi
- Henkilön oltava työnhakijana TE-toimistossa
- Palvelun tarve arvioitaisiin ja siitä sovittaisiin TE-hallinnon, sosiaalihuollon ja henkilön välisenä yhteistyönä (TYP:ssä tai muualla)
- Palvelu sisällytettäisiin henkilön työllistymissuunnitelmaan (TE-toimistossa tai TYP:ssä)
 - luovuttaisiin nykyisestä aktivointisuunnitelmasta
- Palvelu jakautuisi toimintakyvyn ja työelämävalmiuksien selvittämiseen ja edistämiseen; sisältöjä ei muutoin määriteltäisi kovin tarkasti laissa

Hahmotelmia osallisuutta edistäväksi toiminnaksi

- Heikossa työmarkkina-asemassa olevalle henkilölle, jonka tavoitteena ei sosiaalihuollon ja henkilön (sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa) yhdessä tekemän arvion perusteella ole sillä hetkellä työllistyminen avoimille työmarkkinoille ja joka tarvitsee tehostettua/erityistä tukea toimintakykynsä ja osallisuutensa edistämiseksi tai ylläpitämiseksi
- Palvelun tarpeen arvioi kunnan/SOTE-alueen sosiaalihuolto yhdessä henkilön kanssa

Työtoiminnan rooli uusissa palveluissa

- Työtoiminta-termiä ei enää käytettäisi laissa
 - ”työtehtävät, joita suoritetaan (työelämävalmiuksia tai osallisuutta edistävässä) toiminnassa ilman ansaintatarkoitusta”
- Työtoiminnan tavoitteena olisi oltava siihen osallistuvan henkilön toimintakyvyn ja työelämävalmiuksien selvittäminen tai edistäminen
 - ohjaavan henkilöstön tuen ja ammatillinen osaamisen tulisi heijastaa tätä
- Työtoiminnalla ei saisi korvata virka- tai työsuhteista työtä eikä se saa aiheuttaa irtisanomisia tai lomautuksia tai työsuhteiden heikentymisiä, eikä vääristää kilpailua
- Mahdollisuudesta järjestää työtoimintaa yrityksissä tietyin rajoituksin keskustellaan parhaillaan

Laki työttömien moniammatillisesta yhteispalvelusta ("TYP-laki")

- Luonnos laiksi parhaillaan lausuntokierroksella, voimaan 1.1.2015
- TYP-työllistymissuunnitelma korvaa aktivointisuunnitelman TYP-asiakkaiden osalta 1.1.2015 lähtien
 - muilla jatketaan aktivointisuunnitelmien tekoa siihen asti, kunnes kuntouttavan työtoiminnan laki korvautuu uudella lailla

Kuntouttavan työtoiminnan lain muuttaminen osana hallituksen rakennepoliittista ohjelmaa

- Hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa todetaan, että aktivointisuunnitelmaa ja kuntouttavaa työtoimintaa tulee uudelleen kohdentaa siten, että kunnille koituu muutoksesta vuosittaiset 3 miljoonan euron säästöt
 - osa kuntien velvoitteiden vähentämistä
- Vaihtoehtoja säästön toteuttavaksi muutokseksi selvitetään parhaillaan
- Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan syksyllä 2014

– <http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakenneuudistus395285/tiedostot/rakennepoliittinen-ohjelma-29082013/fi.pdf>

– <http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakenneuudistus395285/tiedostot/paatos-29112013/fi.pdf>